

Sprawozdanie z IV Forum Uczelnianych Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami „Innowacyjne rozwiązania we wspieraniu osób z niepełnosprawnościami w szkolnictwie wyższym”

Streszczenie

Niniejsza publikacja stanowi sprawozdanie z IV Forum Uczelnianych Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Tegoroczna edycja pod hasłem „Innowacyjne rozwiązania we wspieraniu osób z niepełnosprawnościami w szkolnictwie wyższym” odbyła się w dniach 27–28 lutego 2019 roku w Poznaniu na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Celem tegorocznej edycji było promowanie innowacyjnych rozwiązań wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z kilkuletnią tradycją poruszane zagadnienia dotyczyły szkolnictwa wyższego z perspektywy osób z niepełnosprawnościami.

Słowa kluczowe: innowacje, niepełnosprawność, wsparcie, szkolnictwo wyższe

Report from the Fourth Forum of University Plenipotentiaries for Persons with Disabilities „Innovative solutions in supporting people with disabilities in higher education”

Abstract

This publication is a report from the Fourth Forum of University Plenipotentiaries for Persons with Disabilities. This year's edition under the slogan „Innovative solutions in supporting people with disabilities in higher education” took place on February 27–28, 2019. The aim of this year's edition was to promote innovative solutions for supporting people with disabilities. According to several years of tradition, the issues raised concerned higher education from the perspective of people with disabilities.

Keywords: innovation, disability, support, higher education

Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania studentów z niepełnosprawnościami w szkolnictwie wyższym, w dniach 27–28 lutego 2019 roku odbyło się IV Forum Uczelnianych Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Tego-

roczna edycja odbywała się pod hasłem „Innowacyjne rozwiązania we wspieraniu osób z niepełnosprawnościami w szkolnictwie wyższym”. Organizatorem, wzorem ubiegłych edycji, było Biuro Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza ds. Studentów z Niepełnosprawnościami. BSN UAM jest jednostką ogólnouczelnianą, która zajmuje się opracowywaniem i wdrażaniem strategii dostępności uczelni.

Uczestnicy IV Forum Uczelnianych Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami spotkali się na Wydziale Historycznym, który już kolejny raz gościł ich w swoich murach. Uprzejmość dziekana Wydziału Historycznego, prof. Kazimierza Ilskiego pozwoliła na obrady w miejscu dostępnym dla osób z niepełnosprawnościami. Patronami tegorocznej edycji spotkania zostali Jego Magnificencja Rektor UAM prof. dr hab. Andrzej Lesicki, Komisja KRASP ds. Wyrównywania Szans Edukacyjnych, Prezydent Miasta Poznania Jacek Jaśkowiak, a także Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak. Patronatu medialnego udzieliły portal Niepełnosprawni.pl oraz magazyn „Życie Uniwersyteckie”. Działania poświęcone organizacji wydarzenia wspierane były przez partnerów: Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych UAM „Ad Astra” oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

Przedstawiciele 25. uczelni z całej Polski oraz pracownicy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, łącznie ponad 100 osób, rozpoczęły obrady w budynku Collegium Historicum w Auli im. prof. Gerarda Labudy. Uroczyste rozpoczęcie IV Forum stanowiło przemówienie Pani Prorektor UAM ds. studenckich, prof. Bogumiły Kaniewskiej. Pani Prorektor podkreśliła znaczącą rangę organizowanego wydarzenia, wskazując tym samym, iż pozwala ono na wymianę doświadczeń, dostosowanie realiów do założeń nowej ustawy prawo o szkolnictwie wyższym oraz dalszej eksploracji w celu optymalizacji warunków dla osób z niepełnosprawnościami na płaszczyźnie uczelni wyższych. Następnie uczestników powitał Prodziekan Wydziału Historycznego ds. dydaktycznych, prof. Stanisław Michałowski oraz Pełnomocniczka Rektora UAM ds. Studentów z Niepełnosprawnościami, mgr Anna Rutz. Organizatorzy podkreślili, iż od 2016 roku cztery zorganizowane spotkania i konferencje Pełnomocników, które odbywają się na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu są postrzegane przez społeczność akademicką jako płaszczyzna merytorycznej dyskusji na wysokim poziomie, obszar transferu wiedzy i współpracy pomiędzy ośrodkami naukowymi w całej Polsce.

Pierwsza sesja plenarna rozpoczęła się od prelekcji prof. dr hab. Janiny Filek z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie pt.: „Wytyczne w sprawie wykorzystania dotacji na stwarzanie warunków osobom z niepełnosprawnościami”. Prelegentka dokonała prezentacji indywidualnych doświadczeń oraz spostrzeżeń z zakresu warunków studiowania przez studentów z niepełnosprawnościami. Istotnym zagadnieniem wystąpienia były rozważania poświęcone studentom

z niepełnosprawnościami pochodzącym z zagranicy. Wystąpienie zaowocowało dyskusją przedstawicieli różnych uczelni.

Fot 1. Program „Uczelnia dostępna” prezentacja programu przez ekspertów NCBiR

Po zakończeniu pierwszej sesji plenarnej goście zostali zaproszeni do udziału w sesjach tematycznych. Organizatorzy przewidzieli cztery płaszczyzny tematyczne; każdy uczestnik brał udział w wybranych dwóch sesjach. Każda z zaproponowanych sesji tematycznych trwała około 90 minut. Pierwszy z bloków zatytułowany został: „Jak zorganizować efektywne wsparcie na uczelni? 7 podstawowych zasad wsparcia włączającego i wdrażanie procedur na uczelni”. Wspólniej prezentacji doświadczeń oraz współpracy dokonali: Pan Paweł Wdówik – Uniwersytet Warszawski oraz Pani Anna Rutz – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prelegenci zwrócili szczególną uwagę na różnorodność wsparcia dla studentów z niepełnosprawnościami. Przykładem efektywnego wsparcia jest strategia Uniwersytetu Otwartego dla wszystkich, w ramach której osoby z niepełnosprawnościami mogą liczyć na wsparcie ekonomiczne, wsparcie asystenta dydaktycznego lub tłumacza języka migowego, sprzęt wspomagający słyszenie, dostosowanie obiektów, w tym domów studenckich, wspar-

cie logopedyczne, wsparcie psychologiczne. Strategia Uniwersytetu Otwartego zakłada wielopłaszczyznowe wsparcie.

Fot 2. Program „Uczelnia dostępna” prezentacja programu przez ekspertów NCBiR

Sesja druga dotyczyła „Opiniowania obiektów pod kątem dostępności oraz procedury ewakuacji a potrzeby osób z niepełnosprawnościami”. Poprowadzona została przez Pana Ireneusza Białka oraz Panią Małgorzatę Perdeus-Białek z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prelegenci wskazali, iż kluczowa dla prawidłowego dostosowania obiektów użyteczności publicznej, w tym uniwersytetów i uczelni wyższych jest znajomość obowiązującego prawa, w tym także prawa budowlanego. Liczne rozporządzenia prawne wymagają starannego i wielowymiarowego działania, aby obiekty pozytywnie przeszły opiniowanie w sprawie dostępności. Sesja trzecia koncentrowała się wokół zagadnienia dotyczącego: „Modelu wspierania studentów ze spektrum autyzmu”. Refleksjami oraz doświadczeniami podzielił się z uczestnikami Pan Krzysztof Osóbka z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stopniowo wzrasta liczba osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prelegent przedstawił przykładowe modele

wsparcia oraz możliwości pracy ze studentami. Znaczącym walorem referatu było ukazanie wykorzystania prezentowanych treści w działaniu praktycznym. Sesja prezentowała kluczowe informacje na temat funkcjonowania studentów z autyzmem i zespołem Aspergera (ASD), użyteczne z punktu widzenia nauczyciela akademickiego, podstawowe techniki skutecznej komunikacji z osobami z ASD, dobre praktyki adaptacji procesu studiowania dla osób z ASD oraz dostępne na UAM formy wsparcia tych osób w procesie studiowania. Ostatnia sesja dotyczyła: „Nauczania języków obcych osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi”. Wspólnej prezentacji doświadczeń oraz współpracy dokonali: Pani Beata Gulati – Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach oraz Pan Bogusław Marek – Katolicki Uniwersytet Lubelski. Prelegenci wskazali na najbardziej powszechne objawy, które towarzyszą osobom z niepełnosprawnościami sensorycznymi, między innymi: wzmożona/obniżona wrażliwość na bodźce, obniżony poziom uwagi, nieprawidłowy rozwój mowy. Dokonując przeglądu klasyfikacji zaburzeń oraz ich analizy, wskazano na poszczególne typy (nadwrażliwość, obniżona wrażliwość, poszukiwanie stymulacji sensorycznej). Rozważania prelegentów koncentrowały się w dużej mierze na sposobach nauczania i wsparciu w uczeniu się języków obcych. Prelekcja miała charakter praktyczny i znacząco wzbogaciła warsztat pracy uczestników.

IV Forum Uczelnianych Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami pozwoliło na wymianę doświadczeń oraz wspólną dyskusję na temat możliwych oddziaływań i wdrożenia innowacyjnych rozwiązań w obszarze funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w szkolnictwie wyższym. Sesje tematyczne, a tym samym pierwszy dzień spotkania, zakończyło podsumowanie w Auli im. prof. Gerarda Labudy. Następnie organizatorzy zaprosili uczestników do zwiedzania Muzeum Bramy Poznania. Ta inicjatywa stała się nie tylko szansą na poznanie historii miasta, ale też na dalszą eksplorację tematu oraz wspólne dyskusje.

Kolejny, drugi dzień wydarzenia był bardzo emocjonujący. Rozpoczął się od otwartego posiedzenia Komisji KRASP „Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich ds. Wyrównywania Szans Edukacyjnych”. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich została utworzona przez polskie szkoły wyższe posiadające możliwość nadawania stopnia doktora w co najmniej jednej dyscyplinie. Wskazać należy, iż KRASP jest organem uczelni akademickich o charakterze przedstawicielskim. Autotelicznym celem KRASP jest inspirowanie oraz koordynowanie działań różnorodnych uczelni w całej Polsce. W ramach otwartego posiedzenia Komisji KRASP uczestnikom zostały przedstawione i szczegółowo zaprezentowane realia w finansowaniu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Nowe realia finansowania spowodowane są transformacją szkolnictwa wyższego oraz wdrożenia Ustawy 2.0. W spotkaniu wziął udział Pan Mariusz Zielonka – Zastępca Dyrektora Departamentu Budżetu i Finansów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

IV Forum Uczelnianych Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami kończyło spotkanie z ekspertami z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) poświęcone programowi „Uczelnia dostępna” – z Panem Piotrem Krasińskim – Dyrektorem Działu Rozwoju Kadry Naukowej oraz z Panią: Anną Marciniak i Justyną Witek. Realizacja kompleksowego programu szkół wyższych pt. „Uczelnia dostępna” ma na celu zapewnienie finansowego wsparcia różnorodnych inicjatyw. Autotelicznym celem programu jest dostosowanie placówek do potrzeb osób z wielorakimi niepełnosprawnościami. NCBR przeznaczyło na realizację najlepszych projektów kwotę 200 milionów złotych. W zależności od specyfiki funkcjonowania uczelni przewidziano trzy ścieżki dla projektów. Pierwsza z nich ścieżka MINI jest przeznaczona dla uczelni, które nie wprowadziły dotychczas udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami. Wartość realizacji projektu nie może przekroczyć kwoty 1 mln złotych i czas realizacji określono na 1,5 roku. Kolejna ścieżka – MINI przeznaczona jest dla uczelni, które wdrożyły już pewne udogodnienia. Przykładem takich udogodnień jest, jak wskazują organizatorzy, np. portal do rekrutacji spełniający wymagania WCAG 2.0 na poziomie A. Składany w tej kategorii projekt może trwać 4 lata, a jego koszt nie może przekraczać 4 mln złotych. Ostatnia, trzecia ścieżka – MAX dedykowana jest uczelniom, które w ostatnich trzech latach działalności kształcą przynajmniej 150 studentów z niepełnosprawnościami. Istotnym warunkiem dla zgłoszenia projektu w tej kategorii jest funkcjonowanie w obrębie uczelni jednostki zajmującej się dostępnością uczelni dla osób z niepełnosprawnościami. Jednostka taka musi wykazać funkcjonowanie od przynajmniej 5 lat. Budżet projektu w tej kategorii to aż 15 milionów złotych, natomiast czas realizacji to 4 lata. Warto w tym miejscu wskazać, iż podczas realizacji projektu uczelnie mogą finansować z pozyskanych środków zakup trwałych środków i przebudowę budynków, jednak do 30% wartości.

Celem tegorocznej edycji było promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnościami, upowszechnianie wiedzy i podnoszenie świadomości na temat funkcjonowania osób z różnymi niepełnosprawnościami w szkolnictwie wyższym i życiu społecznym. Wspólne refleksje, analiza działań oraz szczegółowa analiza problematyki zaowocowały nowymi pomysłami. Uczestnicy IV Forum poznali cenne programy dotyczące wsparcia finansowego projektów. Należy wskazać, iż przygotowane przez prelegentów referaty wzajemnie się uzupełniały, dając tym samym możliwość opracowania kompendium wiedzy. Warto w tym miejscu kolejny raz podkreślić znaczącą rolę współpracy uniwersyteckich jednostek zajmujących się dostępnością dla osób z niepełnosprawnościami.